

službě železniční platna jsou ohledně doby odpočinku tatáž ustanovení, jež vydána jsou pro hlídače železniční (srv. čl. Zřízení železniční). Způsob, jakým má býti na některé dráze použito žen ke službě železniční, schvaluje od případu k případu c. k. generální inspekce rakouských železnic (výn. min. obch. ze dne 30. srpna 1884 č. 29.762). Jakožto jednotný služební odznak pro ženy povolané k dozoru na dráhách ustanovena byla žlutá páska na rameni s okřídleným kolem v černé barvě (výn. min. obch. ze dne 29. prosince 1884 č. 46.835). Ony ženy, jež ustanoveny byly k dozoru na dráhách, musí ku svědomitému plnění služebních povinností svých skládati zvláštní slib do rukou správ železničních (výn. min. obch. ze dne 4. února 1885 č. 2767).

Žhářství.

I. Zločinu žhářství dopouští se

I. dle § 166 trest. z. ten, kdo kdo podnikne nějaké jednání, z něhož dle úmyslu jeho na cizím vlastnictví požár vzniknouti má, třeba by pak oheň nevypukl nebo škody nezpůsobil praždné. Není žhářstvím však každé zapálení cizího vlastnictví, jelikož se ku žhářství vyhledává úmysl směřující ku vzniku požáru, t. j. ohně ve značnějším rozsahu, na značnějším předmětu vlastnického práva. Avšak oheň může býti založen a tudíž žhářství spácháno i na věcech jednotlivě stojících, ku př. na osamělých domech, stodolách, na zásobách obilí, sena a zboží, na potrubí položeném v lukách a na podobných předmětech (rozh. min. sprav. ze dne 28. září 1858 č. 19.002).

1. Zločinu tohoto dopouští se i ten, kdo zapáliv z jakéhokoliv úmyslu zlého vlastnictví své, uvede v nebezpečí požáru i cizí vlastnictví (§ 169 trest. z.). Kdo sice vlastnictví svoje zapálí, ale při tom cizímu vlastnictví nehrozí nebezpečí požáru, dopouští se nikoli žhářství, ale podvodu, zamýšlí-li tím práva kteréjsi třetí osoby zkrátiti nebo někoho v podezření uvést (§ 170 trest. z.). Jest to zvláštní druh podvodu (t. zv. podvod při pojištění proti ohni), jenž není vázán všeobecným skutkovou povahou podvodu, dokonán jsa i bez uvedení v omyl (nál. kas. dv. ze dne 4. listopadu 1876 sb. č. 128, ze dne 4. července 1881 sb. č. 359; ze dne 18. května 1885 sb. č. 795).

Jelikož dokonán jest zločin žhářství pouhým jednáním, z něhož požár vzniknouti má, činí zákon při určování trestu za žhářství rozdíl mezi tím případem, kdy oheň vypukl, a mezi oním případem, kde oheň nevypukl. Oheň vypukne však tehdy, když ze zápalné látky přešel na předmět k požáru vyhlédnutý a zasáhl ho třeba bez plamenů — jako ku př. sklad kamenného uhlí, sukna — a beze škody (nál. kas. dv. ze dne 26. srpna 1887 sb. č. 1104). Jestliže tedy oheň vypukl a

a) tím usmrcen byl nějaký člověk, ačkoli to žhář předvídati mohl, nebo

b) jestliže požár způsoben byl zvláštním sročením směřujícím ku plenění,

nastupuje za trest smrt v obou případech;

c) jestliže pachatel vícekrát než jednou t. j. opět (nál. kas. dv. ze dne 26. srpna 1887 sb. č. 1104) ať na těchže předmětech nebo na předmětech rozdílných, ať s výsledkem, ať bezvýsledně zapálil, nebo

d) vznikla-li pohořelému z toho značná škoda, nastupuje za trest doživotní těžký žalář. Jestliže konečně

e) vypukl požár, nikoli však za okolností, které dosud uvedeny byly, budiž pachatel odsouzen k těžkému žaláři v délce 10—20 roků (§ 167 lit. a—e trest. z.).

Jestliže oheň nevypukl, ale

aa) založen byl v době noční nebo na takovém místě, kde by se byl, vypuknuv, snadno rozšířiti mohl, nebo za takových okolností, že zároveň očividnému nebezpečí vydán byl v šanc lidský život, uložen jest za trest těžký žalář od 5 do 10 let;

bó) byl-li skutek předsevzat za dne a bez zvláštní nebezpečnosti a oheň uhasl, nevypuknuv ani, nebo vypuknuv, uhašen byl beze škody, t. j. bez značnějšího poškození jevícího se jako skutečná majetková újma, jako škoda ve smyslu práva civilního (nál. kas. dv. ze dne 29. května 1876 sb. č. 114), trestá se žhářství těžkým žalářem od 1 do 5 let (§ 167 lit. f, g trest. z.).

Při žhářství uznává zákon i důvod zrušující trestnost skutku t. j. účinné lítosti. Jestliže totiž pachatel založiv oheň sám veden jsa lítostí a ještě v pravý čas zachová se tak, že zabrání se všeliké škodě, má býti ušetřen všeho trestu (§ 168 trest. z.). Zvláštního ustanovení na způsobení požáru z nedbalosti náš zákon trestní nezná, ovšem ale prohlašuje za přestupky nejen zanedbání celé řady předpisů vydaných za účelem odvrácení nebezpečí požáru, nýbrž i nadto veškerá ona jednání a opomenutí, z nichž snadno dá se předvídati nebezpečí požáru (§§ 434—459 tr. z.).

II. Vojenský zákon trestní a trestní zákon pro Bosnu a Hercegovinu uchylují se od ob. zákona trestního pouze v sazbě trestní; pravidelným trestem žhářství jest dle voj. zák. trestního smrt provazem (§§ 449—452 voj. zák. trest.).

III. Osnova nového trestního zákona.

Osnova zákona trestního staví v souhlasu s německým říš. zákonem trestním žhářství v čelo zločinů obecně nebezpečných, nevytýkajíc však nijakého všeobecné skutkové povahy žhářství, nýbrž označujíc jen ony předměty, jichž zapálením spácháno jest žhářství, a roztrídí je dle rozdílnosti jeho, jakož i dle rozdílného stupně viny i samotný trest. Jako zločin žhářství tresce se káznici od 1 do 15 let úmyslné zapálení

a) nějaké budovy určené ke schůzkám bohoslužebným;

b) nějaké budovy, lodi nebo chýže, jež slouží za obydlí lidské, nebo

c) nějaké místnosti, která občas slouží lidem za pobyt, a sice (zapálí-li se) v té době, kdy se obyčejně v místnosti této lidé zdržují (srv. § 326 osnovy). Jestliže však způsobena byla požárem takovýmto smrt nějakého člověka, který se byl nalézal v některé oné místnosti zapálené již v době činu samého, nebo bylo-li zapálení spácháno sročením směřujícím k plenění nebo v tom úmyslu vykonáno, aby se mohlo využítkovati ohně ku vraždění nebo loupežení, budiž žhářství spáchané na některém z naznačených předmětů potrestáno káznici od 5 do 20 let (§ 327 osnovy).

Pro žhářství tresce se dále káznici od 1 do 10 let nebo vězením od 3 měsíců do 5 let ten, kdo zapálí budovy, lodi, chýše, doly, skladiště, zásoby zemědělských výrobků nebo staviva, plody na poli, lesy, pokácené dříví nebo rašelinu.

Jestliže však žhář k tomu cíli odstranil nebo k nepotřebě poškodil náčiní k hasení, aby zamezil nebo stížil uhasení ohně, propadá trestu káznice od 1 do 15 let (§ 328 osnovy). Způsobí-li někdo z nedbalosti oheň

na dosud uvedených předmětech, potrestá se vězením od 1 dne do 1 roku nebo peněžitou pokutou od 1 do 2000 zl. a v tom případě, když požárem způsobena byla smrt nějakého člověka, nastupuje za trest vězení od 1 měsíce do 3 let (§ 329 osnovy). Ve všech případech žhářství nezáleží pranic na tom, patří-li předměty zapálené žhář samému, či někomu jinému. Jestli ale někdo zapálí nebo zapáliti dá vlastnictví svoje za takových okolností, že s tím není spojeno nebezpečí ani pro vlastnictví osob jiných, nemají tu platnosti ustanovení trestní o žhářství vytčená (§ 226 č. 2 a 3), avšak pachatel dopouští se podvodu, za který potrestán bude kázní od 1 do 10 let nebo vězením od 3 měsíců až do 5 let, jestliže zapálí nějakou věc pojištěnou proti nebezpečí ohně v tom úmyslu, aby sobě nebo jiným zjednal bezprávně majetkovou výhodu nějakou (§ 276 osnovy). I dle osnovy stává se žhářství beztrestným tehdy, když pachatel vlastní činností nebo sehnal cizí přispění oheň uhasil opět dříve ještě, než odhalen byl, takže nevznikla nijaká další škoda, jen snad ta, která byla způsobena pouhým zapálením (§ 330 osnovy).

Živnost.

I. Pojem.

V širším slova smyslu rozumí se živností každá pravidelná činnost v určitém povolání, která má za účel výdělek, jistý finanční zisk. V užším, národohospodářském smyslu slova zabírá živnost onu výdělkovou činnost z povolání, jejímž předmětem jest zpracování neb úprava látek v prvotní výrobě zjednaných za účelem zhotovení nových nebo zdokonalení již pohotově jsoucích statků věcných. Podle běžné mluvy, která pojímá slovo »živnost« jakožto ryze vnější souborný pojem nečiníc jednotného a vlastního rozdílu u věci samé a dle výměru živnosti, jakýž bohužel, i rakouské zákonodárství živnostenské přijalo, pojímá v sobě »živnost« kteroukoli dovolenou výrobní a výdělkovou činnost směřující k docilení finančního zisku, kteráž není zákonem výslovně jako výjimka stanovena a vyloučena z právního hlediska, se kterého by se jako živnost posuzovala. Výjimky tyto bývají více nebo méně libovolně stanoveny, okolnost to, která na přirozený rozvoj rozličných odvětví výroby potud očividně uvaluje zhoubu, pokud různorodá odvětví výrobní vyžadují nezbytně i různorodé uspořádání zákonodárné. Vyhlášovací patent k rak. řádu živnostenskému ze dne 20. prosince 1859 uvádí celou řadu živnostenských činností, kteréž nepokládají se ve smyslu řádu živnostenského za živnost v nejužším slova smyslu (srv. čl. »Řád živnostenský«).

II. Druhy živností.

Živnostenská výroba jest v dějinách hospodářského života kteréhokoli kulturního národa předkem jen výrobou ve vlastním hospodářství a pro jeho potřeby. Teprve stoupajícím obchodem a náhradou hospodářství naturálního hospodářstvím peněžním stává se živnostenská produkce výrobou pro jiné, výrobou statků směnných, výrobou podnikatelskou. Ony osoby, které na svůj účet a nebezpečí samostatně provozují takovýto podnik živnostenský, tvoří stav živnostenských podnikatelů. Vedle těchto osob, jakožto zaměstnavatelů, působí osoby v podnicích činné, od oněch za práci svou placené t. j. živnostenské pomocné osoby jakožto zaměstnaní. Živnostenské podniky dělí se v podniky řemeslné a průmyslové, rozdíl to, který ovšem nemá zvláštní důležitosti pro přítomnost, která jest ve znamení všeobecné výroby strojové a která ve své živnostenské zákonodárství pojala zásadu